

Nezralé bobule angreštu

Máma přivezla holčičku do sanatoria pro podvyživené děti a tam ji nechala.

Byl podzim a dům, dvoupatrový dřevěný, s ochozy kolem ložnic v prvním patře, stál na břehu velkého rybníka jako mnohé další panské usedlosti.

Kolem se rozprostíral podzimní park s alejemi, mýtinami a domy, vůně spadaneho listí byla opojná, zvláště po městském zápachu spáleniny. Stromy stály pod tmavomodrým nebem a byly oděny do medového a zlatavého hávu.

V dívčí ložnici stál klavír, nečekaný poklad, ty vyvolené, které uměly hrát, hrály, a nešťastnice, které neuměly, se to snažily naučit.

Ta holčička jsem byla já, dvanáctiletá bytost, a doslova jsem si vynucovala, aby mě Betti, která hrát uměla, učila. Nakonec se mi povedlo navrčet se písničku Jedou dámy na bicyklu, levá ruka se pohupuje mezi dvěma klávesami, které jsou od sebe přesně tak daleko, jako je vzdálenost roztažených prstů – palce a malíčku (mezi do a sol), zatímco pravá naopak za toho rytmického brnkání (do-sol, do-sol) udává melodii, nádhera.

Klavír bylo to první, na co jsme se ve společné ložnici vrhly.

Holčička se ocitla v panské usedlosti se sloupy a vysokými stropy, společná ložnice byla zřízena v sále.

Zdá se, že po revoluci byla usedlost předána dětem dělníků, souchotinářským dětem dělníků, ale v těch dobách, kdy holčička dorostla do páté třídy, bylo už všechno promíchané a všechny děti byly dětmi dělníků, žily ve stejných komunálcích, jezdily městskou dopravou, která praskala ve švech, a jedly v jídelnách, kde nebylo dost míst, takže se

musela stát fronta ke každé židli, na níž seděl strážník. Fronty se vinuly od všech stolů, křížily se, čtyři prameny od čtyř židlí, proplétaly se mezi sebou, hladové fronty, jež sledovaly každou lžičku putující do hrdel strážníků, kteří seděli jako panstvo a nikam nespěchali, když už si konečně vystáli místo k sezení. Všichni byli dělníci, všichni stáli ve frontách na chleba, na brambory, na boty, na kalhoty a zřídka i na něco fajnovějšího, jako byl třeba kabát.

A doma v bytě se muselo čekat před dveřmi, buď na toaletu, nebo do koupelny, i na zastávce se muselo čekat, a to ještě v houfu, přičemž nebylo jasné, jestli se ti vpředu první protlačí do přijíždějícího vozu, někdy se ti zadní ukázali jako silnější a šlapali na paty slabším, kteří přišli dřív, a zभावovali je tak té jediné malé výhody, kterou poskytovala spravedlivá fronta.

Fronta, to je vtělená spravedlnost, a ve frontě přišla řada i na holčičku, kterou máma zapsala do léčebny tuberkulózy, do takzvané lesní školy (tak se ozdravovna nazývala).

A tak holčička opustila zakouřené moskevské ulice i svoji oblastní školu zářící čistotou, v doprovodu mámy odjela s kufrem v ruce električkou do lesní školy, kde se člověk ukládal ke spánku ve společné ložnici s klavírem, kde bylo po stranách jídelny sloupořadí a nahoře galerie, tedy empory (byl to baletní sál).

Nechystám se popisovat jen to, jak ta holčička vypadala navenek. Je známo, že zevnějšek prozrazuje mnohé, ale ne všechno, zevnějšek může například ukázat, jak člověk jí, chodí, mluví a co říká, jak odpovídá učiteli nebo jak běhá po parku, nikomu a nijak ale nelze dát najevo, jak probíhá vnitřní život, o tom nikdo nemůže mít ani tušení, a nikdo

nemůže člověka podle prázdných vnějších projevů ani soudit. Například i zločinec vede neustálý vnitřní rozhovor sám se sebou, v němž se snaží ospravedlnit, a kéž by ten rozhovor mohl někdo slyšet, kéž by! U obyčejné dvanáctileté dívky tenhle vnitřní monolog nikdy neustával, pořád se musela rozhodovat, co dělat, doslova každou minutu – co a jak komu odpovědět, kam si stoupnout, kam jít, jak zareagovat. A to z jednoho velmi vážného důvodu – aby se zachránila, aby ji nebili, aby jí nenadávali, aby ji nepřehlíželi.

Dvanáctileté dítě nemá dostatek sil na to, aby ovládlo svou divokou povahu, aby mělo dost sebekázně a chovalo se příkladně, bylo pořádné a mlčenlivé. Nemá dostatek sil, a tak vyvádí, pobíhá, vykřikuje, punčochy se trhají, boty jsou od toho lítání po vlhkém, podzimním parku celé mokré, pusa pořád dokořán otevřená, křik vychází rovnou odněkud z plic, protože se zrovna hraje na sochy nebo třeba na kozáky a darebáky. A o přestávkách ve škole ještě honička po chodbách, rozčuchané vlasy, z nosu teče, občas i rvačky, prostě nádhera.

Dítě, které zůstane bez matky, se o sebe musí postarat samo – aspoň se snažit neztrácet věci, začneme třeba tady, aby bylo v čem jít přes park do školy, a ne aby člověk našel jednu punčochu a kvůli druhé zpřevracel celou společnou ložnici. Jako první zmizí kapesníky, palčák (pravý), šála, dlouho se hledá čepice, a o tužkách, pravítku a gumě darmo mluvit, prostě jsou pryč. Brzy zmizí všem ve třídě.

Holčička si dokonce naplánuje, že napíše pohádku o zemi ztracených věcí, kam mizí všechny hřebeny (ano, ještě hřeben se ztratil), stuhy do copů, sponky, násadka

s perem, všechny tužky atd. Z téhle země není návratu, o tom bude ta pohádka.

Holčička, která poztrácela všechny své věcičky, nicméně neumí žít bez tužek, pravítka a gumy, bez hřebenu, stuh a sponek a píše mámě dopis, drahá maminko, jak se ti daří, já se mám dobře, přivez mi – a celý dlouhý seznam věcí.

Dítě si proto musí obstarat vše potřebné, stejně jako Robinson Crusoe, ale v jeho hospodaření se co chvíli objevují trhliny: galoše zmizela. A galoše, to je vážná věc, bez ní nedojdeš do školního pavilonu přes studenou alej, po hlíně, mezi loužemi, ve špinavých botách se nedostaneš ani do jídelny, nepustí tě. Vychovatelka Galina Ivanovna jí prozatím dala velkou galoši a holčička v ní plavala, táhla ji za sebou a chodila daleko vzadu za svojí třídou jako vyvrhel, hříšná duše s každou galoší jinou. Dokud máma nepřiveze nový pár.

Byla jsem co do krásy obyčejná dívka, a k tomu přibyla tahle obrovitá rámusící nálevka, v níž jsem se musela klouzat po hlíně dva týdny, tam a zpátky, do školního pavilonu, do jídelny i do budovy s ložnicemi.

Pro mě ale bylo strašně důležité, abych vypadala k světu, dvanáctiletá dívka, to není jen tak! Ve vyšší, šesté třídě byl malinký Tolik, stejně starý jako já, ale o půl hlavy menší a neobyčejně krásný. Planoucí černé oči, malý nos, pihy na kořeni nosu, husté řasy, vůbec oči jako hvězdy a pořád se usmívá – záludně, jako svůdník.

Ta holčička pro něj byla vysoká, ale kouzlo tohohle mladého Herma, boha zlodějů, působilo bez rozdílu na všechny okolo. Vysílal svoji energii jako malý reaktor, bez účelu a cíle, nazdařbůh sto metrů kolem sebe. Ze všeho nejvíc se Tolik

podobal rarachovi se zlatavou tváří, všude ho provázela záře a také byl neustále obklopen chlapci ze třídy, vždycky v centru dění, nebezpečný jako šíp, oslepující všechny oči. Stačí říct, že když se objevil v jídelně, ta část sálu, kde stál jeho stůl, byla osvětlena zvláštním jasem. Holčičku zaplavilo nesmírné štěstí, Tolik přišel, jeho oči se zvětšily jako pod lupou, pečlivě si prohlížely panství, kde byl králem, všechny hlavy se otáčely jeho směrem jako slunečnice za sluncem, nebo se to možná jen zdálo té vysoké, dvanáctileté holčičce, holčičce s jednou galoší, která tu druhou, cizí galoši vlekla alejí jako kouli u nohy, pravidelně tam a zpátky, na snídani, do školy, na oběd, do společné ložnice, na svačinu a tak dál. Šnek klouzající po jedné podrážce, taková byla ve skutečnosti ta holčička, která byla zasažena přímo do srdce, a to její zasažené srdce dorostlo do podoby velké bobule angreštu.

Všem, celé dětské ozdravovně, chlapcům i dívkám vyšších, pátých a šestých tříd, se nalévaly stejné bobule, ve vestibulu hlavní budovy, kde byla jídelna, se jednou ve vysokých dveřích, když jsem si sundávala druhou, normální galoši, zjevil jasný paprsek Tolik, jakmile vešel, vrhl se k němu nějaký kamarád a zničehonic do něho oběma rukama strčil.

„Jauvajs!“ zaúpěl Tolik napůl pobaveně a napůl podrážděně. „Nech toho! Bolí mě na prsou, blbče!“

Dlaň držel na levé straně hrudníku. Na tváři mu hrál šibalský úsměv.

Jeho taky, jeho taky bolí u srdce! řekla si sama pro sebe holčička. To jsou mi věci! Takže nejenom holky! Takže nejsem jediná!

Svou pozornost pak obrátil na mě, záblesk jeho zájmu se jasně odrazil v mých očích. Dívala jsem se na Tolika a v tom pohledu se zřejmě zračily i moje myšlenky, nějaké velmi důležité myšlenky, a Kupido se jich chtěl zmocnit a využít je ve svůj prospěch. Sesypali se ale na něj kluci a už si svého idola odváděli do jídelny. To bylo poprvé, kdy se naše oči setkaly.

Moje myšlenky se daly jednoduše vyložit takto: Opravdu mají i ONI nateklá a bolavá prsa?

Z toho, že Tolik trpí, jsem byla u vytržení. To znamená, že je stejný jako já! Stejný živočišný druh! Jsme ve stejném stadiu! Něco jako pulci!

Holčička se vydala do jídelny celá zcepenělá, a to až ve chvíli, kdy celá škola obědvala (s tou galoší se vlekla daleko za ostatními).

Kolektiv nemá rád, když se ho někdo straní, chová se jinak, chodí pozdě, obléká se podivně. Kolektiv – a holčička byla vychovávána v kolektivu od školky – pak tvrdě trestá. Vysmívá se, mlátí po hlavě, štípe, podráždí nohy, bere slabým všechno, co může, zasypává nadávkami. Dají ti pěstí přímo do nosu, až teče krev. Řvou smíchy, když vidí velkou galoši. Všechno kradou (země ztracených věcí!).

Před kolektivem, tisícihlavou hydrou, se musíš mít na pozoru, existuje mnoho způsobů, jak se vyhnout nástrahám. Nesmíš nikomu svěřovat svoje myšlenky. Když někdo odhalí tvoje myšlenky, je konec, hned to řekne ostatním. Všichni se ti budou za zády smát.

Člověk si dokonce ani nemohl potají sníst, co poslala máma z domova, perníčky tvrdé jako kámen. Lakomče lakomá! (Ostatní samozřejmě lakomci nebyli.)

Navzdýcky zapudili vědomí, že je možné něco vlastnit.
Musíš nám dát všechno!

V létě, v pionýrském táboře, to bývalo i horší, nikdo z dospělých se rvačkami nezabýval. Jen je všechny nakrmit, uložit a vzbudit, to je zákon výchovy mnoha dětí, o detaily se nikdo nestará.

V lesní škole byly třídy malé, dětí nebylo moc. Park, sloupořadí, klavíry a tuberkulózní izolace, to vše vedlo k tomu, že vychovatelé byli k dětem citliví. Vychovatelé také trpěli nepřenositelnými nemocemi. Mnozí z nich chodili v korzetech kvůli tuberkulóze kostí. Mnozí z nich proto působili jako učitelé právě tady, daleko od lidí, na čerstvém vzduchu. Zvláštní, inteligentní, neobyčejní pedagogové, kteří odešli ze světa do tohoto parku, do usedlostí se sloupořadími, do kraje křišťálově čistého nebe, temných večerů, osamělých ohníčků mezi kmeny vysokánských stromů.

Kvůli galoši došlo k pohromě, holčička se stala vyvrhelem, poslední ze třídy. Štrachala se daleko za ostatními dívkami, schválně se loudala, bezostyšně se jí smáli.

Na konci druhého týdne, během říjnové noci, když se zastup po večeri táhl parkem do ložnic, holčička za děvčaty úplně zaostala, šourala svoji galoši daleko vzadu, a tam se už blížili kluci, a bez vychovatelky.

Holčička se ocitla mezi nimi.

Stejně jako vlci chtějí instinktivně odříznout cestu živému stvoření a stahují se ve smečce kolem své oběti, tak se i oni najednou zastavili před holčičkou, na pěšině v hustém křoví jí zahradili cestu, stíny, v temnotě dočista nerozeznatelní.

Holčička se ohlédla a zpozorovala, že i ti vzadu jako by už všechno pochopili, přiblížili se, zpomalili a dál se pohybovali zvolna.

Jako by všichni sdíleli stejný instinkt, skupinové vědomí lovce, které dělá ze všech jeden celistvý organismus, houf je proti osamocené kořisti.

Je to jen bezděčná, prchavá myšlenka, riskantní, zbrklá, nedomyšlená, ignorující budoucnost. Teď máme cíl, hýbe se, musíme ji zastavit, ulovit. Všichni to pochopili.

Co se skrývalo v jejich dvanáctiletých hlavách, v jejich ještě prázdných srdcích, v jejich nevyzrálých tělech, v jejich nedozrálých bobulích angreštu kolem prsou – jen jedno: prožitek kolektivní štvance, touha polapit!

Holčička stála v temnotě stromů, v kruhu, uprostřed nevelké mýtiny. V dálce, opravdu daleko, na kraji pole, bylo vidět světla budovy s ložnicemi, ještě se tam míhaly postavy dívek. Spokojené, v úplném bezpečí.

Zakřičela jsem na ně. Vyrazila jsem ze sebe divoký výkřik. Ječela jsem jako na poplach, jako siréna. Byl to řev hrůzy, neutuchající, i když jsem se zalykala slzami.

Kluci, ti, kteří byli vepředu, se přibližovali, pochechtávali se. Bylo vidět jejich tupě se usmívající obličej. Napřahovali ruce, připravení mě lapit.

Stála jsem na místě a své výkřiky jsem vysílala směrem k dívkám.

Viděla jsem, že se vzdálené postavičky začaly ohlížet: a dívky utekly pryč.

Kluci se semkli. Potom – po celý svůj život – jsem vždycky odhalila masku nesmyslného, zákeřného, přizem-

ního úsměvu, bezděčného, kradmého úsměšku, jen pro sebe, když se nikdo nedívá.

Jejich prsty se pohybovaly. Možná že se v tu chvíli jejich bobule angreštu nalily.

Ječela jsem ještě hlasitěji. Chystala jsem se draze prodat svůj život.

Co tak se mnou mohli udělat?

Obratně, jako smečka chirurgů, která se řídí pocitem nezbytnosti, nebo kolektivním instinktem ve chvíli, kdy se objeví oběť, mě měli v samém závěru holýma rukama doslova roztrhat na tisíc kousků a zakopat moje ostatky, protože následky lovu je nutné ukrýt. Předtím mi ale měli udělat vše, co je možné udělat živému člověku, pokud se vám dostane do rukou. Používá se pro to slovo „ponížení“.

Zatím si ale hlavně přáli mi čímkoli zavřít ústa.

Jenže: něco je zastavilo ve vzdálenosti dvou metrů. Kruh se dál nestahoval. Čekali. Pohnula jsem se a za divokého křiku jsem se prohnala skrz jejich sevření na svobodu, do volného prostoru.

Galoši jsem ztratila, letěla jsem jako vítr a ještě jsem u venkovních dveří dohnala poslední dívku.

Ta šla a také měla na tváři ten odporný úsměv, když ji můj dusot přiměl, aby se ohlédla. Vtrhla jsem do domu, ubrečená, celá od nudlí, ale nikdo se nezeptal, proč jsem tak křičela. Nějak to všechny věděly, i ony pocházely z temných jeskynních dob, každá z nich byla dítětem stejné naháňky a štvance. Děti rozumějí životu a snadno přijímají jeho prostá pravidla. Jsou připravené především na jeskynní existenci. Děsivě rychle podléhají nešvarům a navracejí se

k prastarému způsobu života se sborovým sezením kolem ohně, s jídlem pro všechny stejně, náčelníkům víc, posledním a slabým míň nebo nic. Se společnými samičkami. Bez postele, bez nádobí, jíst rukama, spát na holé zemi, kouřit dohromady, pít taky, výt dohromady, neštítit se ostatních, jejich slin, exkrementů a krve, nosit stejné oblečení.

V ten večer všechny dívky mlčely, nikdo mi nic neřekl. Jako by se stala nějak důležitá, pro všechny podstatná událost, zavládla spravedlivost, která všechny smířila.

Ještě nevěděly, že jsem unikla.

Co by se stalo, kdyby se kruh kolem holčičky uzavřel, kdyby tam, pod stromy, zůstala ležet? Semkli by se. Dívali by se lačně. Jako by chtěli mršinu pozřít očima.

Co by se stalo, kdyby se vrátila živá, ale pošlapaná a potrhaná kořist smečky? V takových případech se používá slovo „potupená“. Každý od pradávných dob ví, že s potupeným člověkem můžete nakládat podle libosti, můžete ho zbít, kdy se vám zlíbí, můžete si s ním pohrávat, vysmívat se mu, každý z okolí ho může donutit dělat cokoli. V těch dobách se tomu říkalo „nenechat na pokoji“.

Ve městě, ve dvoře, existovaly takové děti, které nenechal na pokoji nikdo z okolí, jako by na ně každý měl právo.

Věčně jim někdo přehrazoval cestu, tlačil se na ně, tisknul je přede všemi ke zdi, ve dvojici nebo trojici je pronásledoval. Když se někde objevili, všichni se jim smáli, vyráželi jim vstříc.

Pronásledovaní měli zvláštní úsměv a výraz lhostejné, netečné oběti.

Zachránit je mohli jen dospělí, ale jak je mít vždycky po ruce?

Další den bylo všechno jako dřív, ani horší, ani lepší. Galoši jsem našla cestou do jídelny, zasunula jsem do ní špinavou botu a vyrazila tak rychle, jak jsem jen mohla, abych nezůstala pozadu. Kluci se chovali jako vždycky, nepromeškali jedinou šanci vlepít mi jednu do zátylku, zatahat mě za cop nebo mi nastavit nohu.

Dívky všechno pokradmu sledovaly, ale na nic nepřišly.

Kdyby se kluci smáli, chechtali se, kdyby mě uvítali nějak zvláště, pak by bylo všechno jasné.

Dívky nakonec podle jistých příznaků poznaly, že jsem unikla.

Vše se vrátilo do starých kolejí. Jenom jeden člověk v celé ozdravovně pochopil, co se se mnou vlastně stalo, asi mu to vyprávěli. Byl to ten nejvyspělejší mezi dětmi, ten nejlíp vyzbrojený k lovu – Tolik.

Začal mi přehrazovat cestu, a Tolik navíc nikdy nechodil sám, vždycky s ním byli dva tři kumpáni.

Přehrazoval mi cestu a šmejdil svýma zářivýma, černýma, nádhernýma očima po mé tváři, po těle, po nohách. Přihloupě se usmíval a jeho patolízalové stáli vždycky v uctivé vzdálenosti a zamračeně střežili okolí. Neměli proč se smát. Oni na lovu nebyli.

Stejně šmejdí světlometry na nočním nebi a pátrají po narušení prostoru.

Yvázla jsem vždycky bez úhony, naučila jsem se využívat dospělé a sebemenší únikové cesty.

Srdce se mi divoce rozbušilo, když jsem vpředu zpozorovala past.

V našem případě se nedala použít věta: „On jí nadbíhá.“
Bylo to něco jiného.

Dívky tomu vůbec nerozuměly a nechápavě krčily rameny.

Jenom já jsem věděla, že mě Tolik pronásleduje, protože mi tak chce připomenout něco, za co se stydím.

Ve třídě ale holčičku časem nechali na pokoji. Jako by se ubránila svým mocným hrdlem a neústupností. Holčička, jak se ukázalo, měla silný, neobyčejný hlas, uměla strašlivě křičet, od hluboko posazeného vytí po pisklavý jekot. A tohle umění se projevilo v pravou chvíli. Bylo to zřejmé nadání kočky, která předtím, než se pustí do souboje, změří síly hlasem.

Navíc mě to opravdu vybičovalo a dostávala jsem jen samé jedničky. Tohle totiž nebyl pionýrský tábor, tohle byla lesní škola a děti se nehodnotily pouze na základě schopnosti rychle vstát a přijít někam včas.

O jedničku tě nikdo nepřipravil ranou pěstí, jedničky se nešlo vysmát, sloh, který učitelka dávala za vzor, nebylo lehké za tvými zády shazovat.

Čtyřka, a to hlavně z matematiky, nějak svádí k odplivnutí na podlahu, k bujnosti a k záškoláctví, strach před písemkou vede ke vzpurnosti, neschopnost pochopit zlomky – k vězení.

V podmínkách mého moskevského dětství, v oněch frontách na židli v dietní jídelně (máma je věčně v práci, a tak koupila lístky na obědy), ve společné kuchyni v komunálce holčička nepotřebovala mít jedničky, protože ji ochraňovala milující matka.

Tady, v samotě, sama proti semknutému kmeni, se holčička ubránila tím, že napsala sloh o podzimu. Psala jako v horečce a kupila jeden obraz za druhým, křišťál a šarlat,

zlato a padající kaskády, tyrkys a rytiny, krystaly a korály, překvapená, téměř oslněná učitelka ruštiny, krasavice, která šustila kůží v korzetu, tuberkulóza kostí, dala můj sloh čist všem učitelům a pak ho ještě přečetla nahlas ve třídě.

V té třídě, která mě téměř zadupala do země.

Příště to bylo ještě lepší, napsala jsem báseň. Ke Dni ústavy na naši nástěnku. Ne opravdovou báseň, které se můžete vysmát a která se nemilosrdně dere z nitra zesláblého člověka jako prudký výbuch choroby. Napsala jsem báseň nepodléhající zesměšnění. Báseň, díky které si mě bezprostředně po zveřejnění začali všichni vážít. Jsme sovětský národ, jsme silní – a zasadíme se o mír v celém světě. Tři sloky.

„To jsi napsala sama?“ zeptala se mě s úsměvem krásná učitelka a zašustila korzetem.

Nízké zimní slunce se opíralo do obrovského okna a vytvářelo kolem její tmavé hlavy omotané copy světlou konturu, gloriolu z lehkých zvlněných vlasů.

Tak jsem neochvějně nastoupila cestu, kterou mi nikdo nemohl přehradit. Máma mi poslala válenky s galošemi.

V noci jsem chodila do jasně osvětlených umýváren a na parapetu jsem dodělávala úkoly, řešila úlohy a učila se pravidla jako „ži, ši píší s i“.

„Žo, šo, to by taky šlo,“ smáli se mi kluci čtyřkaři, tak ať.

Zpívala jsem svým novým, silným hlasem. Chodila jsem do sboru. Vybrali mě, abych s děvčaty tancovala moldavanku, točily jsme se, podupávaly a vznášely se v páru se zkříženýma rukama.

Léčebna se připravovala na Nový rok.

Po Novém roce nás posílají domů, konec.

Už nikdy neuvidím svého trýznitele, svého bůžka Tolika.
Tolik, Tolik, blouznila jsem, jak sladké jméno, hřejivé jako
teplé mléko.

Oči máš jako hvězdy.

Jako hvězdy jsou i tvoje pihy.

A hlas máš jako z křišťálu.

Nade mnou září tvoje tvář, tvoje černé kadeře, tvůj roz-
toužený, drzý pohled.

Pokaždé mě doslova zahnal do rohu, nestydatě a dů-
razně pronášel jakási opovážlivá slova a přitom se smál.
Zároveň byl ale o dost menší než já. Nicméně byl silný,
ostrý jako břitva a hlavu nosil vysoko.

Žádný buclatý mladý Amorek ani zženštilý Apollon, ale
příkrý, nahrbený, souchotinářský chlapec. Cílevědomý. Ten,
kdo přesně ví, na co má právo.

Schovávala jsem se před ním. Všude jsem ho potkávala,
jako přízrak. Bez něj jsem umírala steskem, když jsem ho
ale uviděla, ucítila jsem tlak na prsou, jako by se do mě
opřel vítr.

Všichni už to dávno pochopili, už se nedivili, když někde
zastihli tenhle divný páreček, vysokou holčičku přitisknu-
tou ke zdi a malého chlapce, který stál a dlaněmi se opíral
o tutéž zeď ve výšce dívčiny boků a něco vemlouvavě
opakoval.

Zdalo se mi, že do Tolika byli zamilovaní všichni.

Malá výška mu navíc přidávala na vznešenosti, poněvadž
jeho sluhové a zbrojnoši, celá družina, byli všichni vyšší
než on.

Šel v jejich středu jako propast, mezera. Jako nicota,
všichni se rozestupovali a on šel prostorem samojediný.

Jeho tvář naplňovala moje sny.

Když začaly přípravy na slavnosti, holčička byla jako v horečce, procvičovali to i ono a poslední den, osmadvacátý prosinec, se nezadržitelně blížil.

Nakonec si holčička našla místo, kde se mohla vyplakat – v šatnách se tiskla k cizím kabátům.

Věděla jsem, že Tolika už nikdy v životě neuvidím.

Dvanáctiletá holčička s dvěma plody angreštu v prsou. Jedničkářka podivného vzezření, všechno ale bylo na svém místě, válenky s galošemi, hřeben máma poslala taky, stuh, sponky. A ještě ke všemu už dopředu oplakala svůj budoucí život, který prožije bez božského Tolika.

Holčička se oblékla, obula si nové válenky s galošemi a loudala se ze společné ložnice ven, do slunečného dne, do zasněženého parku, na zledovatělou silnici naproti svojí mámě – neboť už přišel den odjezdu, bylo po slavnosti.

Holčička se ohlížela směrem ke kouzelnému zámku, kde ještě před několika hodinami vládl Tolik, a plakala pod světlým, tyrkysovým nebem, mezi zimními rytinami, pod křišťalovými kaskádami, které padaly ze stromů, poněvadž vál ledový vítr a všechno zmrzlo, i slzy. Pod pohárem nebes závěje z briliantů.

Už tu byl Nový rok, vystupovala jsem se sborem jako sólistka, potom jsem tancovala divokou cikánskou moldavanku se skleněnými korály a v pestré sukni, podupávala jsem ve střevíčkách a bílých ponožkách se stejně oblečenou kamarádkou a spolu jsme se vznášely, zaklesnuté do sebe rukama ve víru hudby uprostřed baletního sálu. Všechno to bylo pro tebe.

Je třeba říct, že i Tolik zpíval, za klavírního doprovodu, ukázalo se, že má čistý, silný a vysoký hlas: „Vlast slyší... Vlast tuší... Kde v oblacích její syn poletuje...“

V tu chvíli neměl čas se vysmívat, soustředil se. Měl trému. Dal najevo slabost, jako každý ne úplně nezávislý umělec. Přivítali ho trochu zvláště a tleskali překvapeně. Král by se neměl starat o potlesk!

Potom byla večere a hlavně tance. Čardáš, menuet à quatre, pas d'Espagne (písnička Naděnko, dívenko), pas de patineur, stála jsem mezi ostatními, Tolik taky, už byl zase ve své kůži, rošťák, smál se se svojí neodmyslitelnou patrolou. Smál se mně.

Vyhlásili dámskou volenku.

Pohnula jsem se z místa a vydala se směrem k němu.

Byl to menuet à quatre, starodávný tanec s podřepy.

Vzali jsme se za ruce ledovými prsty a prkenně jsme odtančili celý tanec, pružili jsme v kolenou, nechal mě točit se pod jeho nataženou rukou, ale musel si nenápadně stoupnout na špičky.

Bylo to na začátku padesátých let a děti se učily slavnostním tancům ze Smolného institutu pro urozené dívky.

Důstojný Tolik zvažněl a strnul, nesmál se, nebylo čemu, vše zašlo příliš daleko, všechny jeho posměšky se potvrdily. Už jsem neměla co skrývat. Brečela jsem, tekla mi nудle.

Tolik mě respektoval, moje rozpoložení, a dokonce mě dovedl k nějakému sloupu a pak se vrátil ke svým.

Odešla jsem do společné ložnice a tam jsem plakala, dokud nepřišly dívky.

V našem vztahu s Tolikem nastalo nové, otevřené období, nemohl vědět, jak si s ním poradit, rozhodně nemohl dělat to, co předtím, kdy jsem se přitiskla ke zdi, a on prostě a jednoduše stál přede mnou a cynicky opakoval: „Tak co, ty jedna zamilovaná čertice? Tak co, ty jedna zamilovaná čertice?“

Máma přijela pozdě, loudaly jsme se spolu pod černou oblohou po bílé cestě, s kufrem na nádraží, a světla ložnic provázela náš ubohý pochod. Máma mě vždycky vyzvedávala jako poslední. Všichni ostatní už odjeli. Nevěděla jsem, kdy a jak odjel Tolik.

Už jsem ho pak nikdy neviděla.

Později jsem ho ale slyšela, jeho dětský hlas.

Po návratu do Moskvy mi začal volat.

K telefonu mě zavolala Julka, dcera mého dědečka z druhého manželství, která bydlela v sousedním pokoji. Studentka Gerasimovy všeruské státní univerzity kinematografie, umělkyně.

„Pro tebe,“ řekla a probodla mě jako obvykle pohledem, „nějaký kluk.“

„Jaký kluk, prosím tě,“ drmolila jsem a vklouzla do chodby, „haló!“

„Tady Tolik, Tolik u telefonu, pamatuješ si mě?“ zahlaholil známý hlas. „Ahoj.“

„Á, ahoj, Lenko,“ řekla jsem významně s pohledem na Julku. Do chodby přišla i moje máma. „Lenka Mitajevová,“ řekla jsem mámě.

Svoje dveře otevřel i starý mládenec, strýček Míša Šilling, rentgenolog na poliklinice KGB, přilákalo ho srocení lidí. Nepochopil nic, ale dveře nechal otevřené.

Všichni jako by čekali, až bude telefon volný.

Můj milovaný strýček Míša dokonce odhrnul svoji černou portiéru, jako z rentgenologické laboratoře, a stál v bleděmodrých jégrovkách mezi závěsy jako princové na drapériích.

„To volám já, Tolik,“ šveholil vysokým hláskem.

„Ahoj, ahoj,“ odpověděla jsem.

Všechny to táhlo do chodby, jako by byl v tom černém, ebonitovém sluchátku schovaný magnet. Chyběla jen rodina Kalinovských-Starkovských, druhá žena mého dědečka, taky samotný dědeček, který v posteli kouřil bělomoroky, a topička teta Káta.

„Co, Lenko? Ne, Lenko. To nestihnu. Nemůžu,“ štěbetala jsem. Přidržela jsem sluchátko a vysvětlovala mámě: „Jdou do kina, víš.“

„To jsou novinky! Už je pozdě!“ odpovídala jako ozvěna máma a strýček Míša i Julka jako by na něco čekali.

Před očima rodiny a sousedů jsem mluvila s největším tajemstvím svého života!

„A proč, Lenko,“ ptala jsem se už poněkolikáté tlumeně, protože Tolik mě svým křišťálovým a pevným hlasem zval, abych přišla ke kinu Povtornyj.

Div jsem samou slabostí neupadla do mdlob.

„A proč, Lenko,“ říkala jsem a v duchu tonula v slzách.

Ten, kdo mě navždy opustil, ten zmizelý svět kaskád a ozdobných bronzových rytin, svět štěstí, hrdinských činů, zázračné spásy a velké lásky – ten svět nemohl existovat v Moskvě, v komunálce, mezi sousedy, v našem pokoji, zabarikádovaném knižními regály, v nichž se

základně schovávaly štěnice, tam, kde se dalo spát jen pod stolem.

Křišťály a tyrkys, vlast slyší, menuet à quatre, můj pláč, ledové prsty – všechno je pryč, zmizelo, zůstalo tam, v ráji, tady je to něco jiného. Tady jsem žačka páté třídy s chronickou rinitidou (nudle) a v hnědých punčochách, které se neustále trhají.

Tolik, anděl, carevič, malý princ, nemohl stát na mraze, v temnotě, v bufetu u špinavého kina Povtornyj.

Moje duše ale krvácela a trpěla, mluvil se mnou přece milovaný, ztracený navždy.

Tolik si dal práci zjistit si moje telefonní číslo a teď mě sám žádal o tanec neznámého druhu.

Nemohla jsem uvěřit svému štěstí, nevěděla jsem, co to je štěstí, naopak jsem ospale opakovala různé hlouposti pro uši vnímavých posluchačů: mámy, Julky a strýčka Miši.

Už dávno všechno pochopili a se zájmem naslouchali mojí partyzánské povídačce.

„Ne, Lenko, nemůžu. Máma mě nepustí, že jo, mami?“

Máma kývla skloněnou hlavou.

Nevěřila jsem Tolikovi ani slovo, a dobře jsem dělala, poněvadž začal někomu tlumeně říkat „už toho nech“ a kdosi se přidušeně uchechtl, rychle a hrubě.

Kolem mě se stahoval kruh křečovitě rozšklebených tlam, které se hloupě usmívaly.

Byla jsem ale daleko z dosahu.

„Tady sousedi potřebujou taky volat,“ řekla jsem lhostejně (knedlík v krku) a položila jsem sluchátko, ještě předtím jsem však způsobně řekla: „Zatím, Lenko.“

Tolik volal ještě několikrát, zval mě do kina a na brusle, ale já jsem pořád drmolila: „A proč, Lenko.“

„Proč asi,“ odpovídal se smíchem nestydatý chlapec Tolik.

Je zřejmé, že Tolik, génius, zázračné dítě, zjistil, jak využít cizí nešťastnou lásku, uhodl, jak ji použít v praxi – ale kruh obličejů se zvířecím úsměvem, kruh prstů, připravených zardousit, se kolem holčičky neuzavřel, zůstal tam, v lese, tam, v začarovaném království nezralých bobulí angreštu.